



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUN/6-SON,
V-QISM**



ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
V-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.



MUNDARIJA

KORPORATIV BOSHQARUVDA ESG TAMOIYILLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY TAHLILI.....	12
I. R. Berdikulova	
TEKSTIL SANOATIDA SUV ISTE'MOLI VA QAYTA ISHLASH ULUSHI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: 20 DAVLAT MISOLIDA KORRELYATSIYA VA K-MEANS KLASSTER TAHLILI.....	16
Zayniyev Diyorbek Zokir o'g'li	
Turobova Hulkar Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA BIZNES BIRLASHUVLARINI HISOBGA OLISHNI MHXS (IFRS) 3 ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	24
Davletov Ikrom Raximberganovich	
VINOCHILIK SANOATI KORXONALARIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI TASHKIL QILISH VA O'TKAZISH TARTIBI.....	33
Jo'rayev Dilshod Xudoyqulovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ	38
Абдуллаева М.Б.	
AGROSANOAT MAJMUASIDA INTEGRATSION TUZILMALARNING ISTIQBOLLI SHAKLLARINING NAZARIY ASOSLARI.....	44
Murodov Sherzodbek Murod o'g'li	
RESPUBLIKADA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING BOZOR MEXANIZMI.....	51
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MAHALLALARDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHGA KO'MAKLASHISH.....	55
Niyozov Zuxur Davronovich	
Yarlaqabov Faxriddin Baxodir o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТЧЕТА О ФИНАНСОВОМ ПОЛОЖЕНИИ КОМПАНИИ В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕБОВАНИЯМИ МСФО	58
Худойкулова Дилора Дилмуродовна	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSİYALARI TARKIBI VA ULARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINING IQTISODIY TAHLILI.....	64
Karimova Saodatxon Ulug'bek qizi	
XALQARO MOLİYAVIY HISOBOT STANDARTLARIGA MUVOFIQ JORIY AKTIVLARNI HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	71
Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
DAVLAT TOMONIDAN TURIZM SOHASINI MOLİYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	77
Karimova Dilafruz Sadriiddin qizi	
МЕТОДЫ АНАЛИЗА ЦИФРОВИЗАЦИИ В РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	82
Ахмедова(Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
AHOLI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARI VA XORIJIY TAJRIBA TAHLILI	89
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
Nematjonova Risolatxon Dilshodbek qizi	
JANUBIY KOREYA TAJRIBASIDA CHIQINDILARNI BOSHQARISHDA EPR TIZIMI VA RAQAMLI YECHIMLARNING O'RNI	94
Otarbayev Zamir Zairovich	



SANOAT SALOHİYATI SAMARADORLIGINI INVESTISIYALAR ASOSIDA OSHIRISHNING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI	100
Urazaliyev Bekzod Sultanbayevich	
ЦИФРОВЫЕ НАВЫКИ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЖЕНСКИХ КАДРОВ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	107
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TURIZM SUG'URTASI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	113
Xo'jamov Akbar Bahriddinovich	
KELAJAKDAGI GLOBAL VA MINTAQAVIY IQLIM O'ZGARISHI HAMDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ZARURIYATI	118
Djumayev Askar Xaydarovich	
SAMARQAND VILOYATI UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA RESURLARNI BOSHQARISH SAMARADORLIGI	123
Erdonov Muhammadamin Erdon o'g'li	
Qahhorova Nargiza Qahramonovna	
Rafiqjonov Damir Raxim o'g'li	
Jamilov Firdavs Otabek o'g'li	
ПУТИ РАСШИРЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ	129
Норкулов Хабибулло	
Абдурасулова Шахзода	
Бахриддинов Дилшодбек	
NATIV BRENDING VOSITASI SIFATIDA UGC VA EGC: GLOBAL TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTON BOZORIGA MOSLASHUV	135
Yuldasheva Mahliyo Baxtiyor qizi	
SOLIQ TO'LOVCHILARGA XIZMAT KO'RSATISHDA RAQAMLASHTIRISH ORQALI SOLIQ MA'MURCHILIGINING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	138
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ И ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ПРИ УПРАВЛЕНИИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССАМИ	147
Джуманов А.А.	
BANK SEKTORIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA XARAJAT SAMARADORLIGI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	157
Masharipova Durdona Ulug'bekovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ	164
Джуманов А.А.	
DAVLAT XARIDLARIDA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN NARXLAR MODULINI JORIY ETISH: KORRUPSIYAGA QARSHI KOMPLAYENS, HISOBDORLIK VA RAQOBATNI KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI	174
Raxmanov Furqat Temirovich	
АНАЛИЗ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИ АЛЬТМАНА ПРИ ОЦЕНКЕ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNINZ ZAMONAVIY MODELLARI VA KOMPLAYENSNAZORAT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH	186
Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich	
SUN'IY INTELLEKTNING MEHNAT UNUMDORLIGI VA MOBILIGIGA TA'SIRI.....	192
Shakarov Zafar Gafforovich	



URGUT ERKIN IQTISODIY ZONASIDA SANOAT TARMOQLARINI KLASSTERLASH SAMARADORLIGINING TAHLILI	198
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li Uzoqov Rafiq O'lmas o'g'li	
INFRATUZILMA INVESTITSİYALARINING AHOLI FAROVONLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA HUDUDIY XUSUSIYATLARI	204
Jiyanov Laziz Najimovich «ЗЕЛЁНОЕ» ВОДОСНАБЖЕНИЕ В ЗАСУШЛИВЫХ РЕГИОНАХ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	
Курбанова Дилфуза Махсудовна TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIKPSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	
Karimova Feruza Xamidullayevna PAXTACHILIKDA ZAMONAVIY AGROTEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA EKOLOGIK MUVOZANAT TA'MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI.....	
Ishniyazov Zoxid Normamatovich FUQAROLAR MUROJAATLARI MA'LUMOTLARI ASOSIDA HUDUDLARNING IJTIMOIIYIQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	
Inomov Daniyar Valijonovich O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA QIMMATLI QOG'OZLAR BILAN OPERATSIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH: HOLAT TAHLILI VA TAVSIYALAR.....	
Niyozov Zuhur Davronovich Xolmurotov Sardor Haydaraliyev Avaz YAQIN SHARQDA TURIZM EKSPORTI STRATEGIYALARI VA ULARNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI: BAA VA SAUDIYA ARABISTONI TAJRIBASI ASOSIDA QIYOSIY TAHLIL	
Tolibova Aziza To'liqin qizi BANKLARDA IJARA MUOMALALARINI TARTIBGA SOLUVCHI ME'YORIY - HUQUQIY ASOSLAR VA XALQARO STANDARTLAR.....	
Sativaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyevna QURILISH MATERIALLARI KORXONALARIDA STRATEGIK RISK-MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	
Masharipova Sevara TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich Muhammadjonova Iroda Bahodir qizi BALIQCHILIK TARMOG'INI INTENSIV RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	
Iskandar Yunusov YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI: AGROEKOLOGIK VA IJTIMOIIY-IQTISODIY YONDASHUVLAR INTEGRATSIYASI	
Mirzanov Berdak Joldasbeich RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING IPOTEKA KREDITLASH JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISH MEXANIZMLARIGA TA'SIRI	
A'zamxo'jayeva Nihol CHORVACHILIK MAHSULOTLARI STATISTIK KO'RSATKICHLAR TIZIMI: METODOLOGIYA VA TAKOMILLASHTIRISH	
Aysachev Abdulfotix Abdulfaizovich	



O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI	278
Ruziyeva Nigina Baxtiyorovna	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA TA'LIM TIZIMIDA OLIB BORILGAN ISLOHOTLAR (MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMI MISOLIDA)	284
G.A. Norbo'tayeva	
YASHIL MARKETING VA ESG INTEGRATSIYASI: STATISTIK TAHLIL VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	288
Charos G'ayratova	
РАЗВИТИЕ ЦИФРОВЫХ СИСТЕМ И ОБЗОР ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ	294
Джуманов, А.А.	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDI INVESTITSİYALARNI JALB QILISH — IQTISODIY TARAQQIYOTNING MUHIM OMILI	303
Bayitova Rohatoy Bahrom qizi	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVCHILARNI SUG'URTA MEKANIZMLARI ORQALI MOLİYALASH MASALALARI	307
Xakimov Zafar Ibragimovich	
SOLIQ MA'MURCHILIGI ORQALI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING BARQAROR FAOLIYAT YURITISHINI TA'MINLASH MUAMMOLARI	314
Ahrorqulov Jonibek Otabek o'g'li	
FOOD PRICE VOLATILITY AND ITS EFFECTS ON LOW-INCOME HOUSEHOLDS	320
Rakhmatova Mukhlisa Dilshod qizi	
SUN'IY INTELLEKTNING O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	327
Hamidova Shahzoda Odiljanovna	
MHXS VA XUSUSIY SEKTOR KREDITLARI: MAMLAKATLARARO EMPIRIK TAHLIL	331
Davronbek Matyakubovich Matkarimov	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM XIZMATLARINI TASHKIL ETISHNING ZARURATI	336
Xasanova Yulduz Kayumovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA ALOQA KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	340
Saidqosimova Umida Ibragimovna	
PROSPECTS FOR DEVELOPING BROKERAGE AND UNDERWRITING ACTIVITIES OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN	345
Niyozov Zukhur	
Barnoyev Mirfayoz	
Yadgarov Avaz	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HIGHER EDUCATION: A GLOBAL REVIEW OF AI-POWERED TEACHING AND LEARNING	349
Begzod Nishanov	
BULUTLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA ELEKTRON TA'LIM RESURSLARINI BOSHQARISH MEKANIZMLARI	356
Raxim Matniyazov	
Umar Asrayev	
ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ	367
Зугурова Зилола Дамировна	



EKOLOGIK NIZOLARNI HAL ETISHDA SUD AMALIYOTINING O'RNI: XALQARO TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUV	371
Gapparov Sarvar Xolmurodovich	
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДЕНЕЖНЫЕ ПЕРЕВОДЫ КАК ФИНАНСОВЫЙ РЕСУРС УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ	375
Гимранова О. Б.	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA KAMBAG'ALLIK DARAJASI TAHLILI (2010–2025-yillar)	383
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
MINTAQADA TABIIY KAPITALNI JAMG'ARISH SAMARADORLIGINI INTEGRAL INDEKS ASOSIDA BAHOLASH VA HUDUDLARNI TABAQALASHTIRISH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	388
Raximov Faxriddin Shavkatovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI UNDIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SOLIQ TO'LOVCHILAR XULQ-ATVORINI MODELLASHTIRISH: INSTITUTSIONAL VA BIXEVORISTIK YONDASHUVLARNING INTEGRATSIYASI	393
Urazmatov Jonibek Musurmanovich	
O'ZBEKISTON BANK SEKTORIDA RAQAMLI XIZMATLAR BOZORI: JORIY HOLAT, TENDENSIYALAR VA XALQARO TAJRIBA	398
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
KORXONALAR EKSPORT FAOLIYATINI BOSHQARISHDA INNOVATSION MOLIVAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	403
To'rayeva Yulduz Shamsiddin qizi	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA IQTISODIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR	410
Islomov Shuhrat Marufjonovich	
Eshquvvatova Nodira Abdullayevna	
METHODOLOGICAL APPROACHES TO ENHANCING PROFESSIONAL COMMUNICATION SKILLS OF FUTURE TEACHERS IN A DIGITAL LEARNING ENVIRONMENT	416
Dilnoza Jorayevna Kuvatova	
MINTAQAVIY TURIZM RESURLARINING TASNIFI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'NALISHLARI (SAMARQAND, BUXORO VA XORAZM VILOYATLARI MISOLIDA)	420
Sharipov Shahriyor Shamsiddin o'g'li	
O'ZBEK VA INGLIZ TILSHUNOSLIKLARIDAGI SUBYEKT VA PREDIKAT PARADIGMASI, ULARNING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	423
Azamova Gulruh Akbar qizi	
BUXORODA TURISTLAR XAVFSIZLIGI: TURISTLARNING XAVFSIZLIK HISSI VA MUAMMOLAR TAHLILI	428
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Davronova Durdona Akobirovna	
BUXORO VILOYATIDA EKOLOGIK VA MADANIY TURIZMNI INTEGRATSIYALASHGAN YO'NALISHLARINI RIVOJLANTIRISH: BARQAROR RIVOJLANISH METODLARI VA ISTIQBOLLARI	436
Xayrullayeva Nilufarbegim Nematullo qizi	
РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ПРИВЛЕЧЕНИИ ИСТОЧНИКОВ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЕКТЫ	445
Хашимова Н. А.	
QASHQADARYO VILOYATI AHOLISINI IJTIMOY HIMOYA QILISH TIZIMINING STATISTIK TAHLILI	454
M.Sh. Raximova	



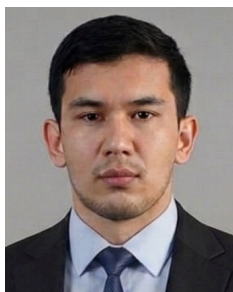
O'ZBEKISTON SHAROITIDA ISLOMIY MOLIYALASHTIRISH XIZMATLARI RIVOJLANISHI HAMDA QONUNIY QO'LLAB-QUVVATLANISHI.....	458
Raimbayev Azim Sultonovich	
Bolbekova Iroda Quvandiq qizi	
MHXS GA MUVOFIQ FOIZLAR, SOLIQLARNI TO'LAGUNGA QADAR OLINGAN FOYDANI HISOBGA OLISH MASALALARI.....	466
Amir Xudaykulov	
SUN'IY INTELLEKT INTEGRATSIYASI SHAROITIDA INSON KAPITALINING INNOVATSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING KONSEPTUAL-EKONOMETRIK MODELİ	470
Dilmonov Qudrat Baxtiyorovich	
THE DIGITAL GASTRONOME: HOW TECHNOLOGY CONNECTS TOURISTS, RESTAURANTS, AND THE TECH EMPIRE.....	479
Freshta Qauomy	
BUXORO VILOYATINI IJTIMOIIYQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY INVESTITSIALARNING AHAMIYATI	481
Kudratov Muhammad Rustamovich	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ПОМОЩИ И ПОДДЕРЖКИ В РЕГИОНЕ.....	487
Рахимова Мадина Шухрат кизи	
THE DIGITAL ECONOMY AND ITS IMPACT ON THE LABOUR MARKET AND EMPLOYMENT IN THE REGIONS OF UZBEKISTAN: PANEL DATA ANALYSIS	493
Borotov Sharofiddin Jumaqul o'g'li	
MINTAQADA QURILISH SOHASINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	500
Aminov Sardorbek Sanjarbekovich	
QURILISHDA KICHİK VA YIRIK BIZNES SUBYEKTLARI INTEGRATSIYASINING SINERGETİK SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA PROGNOZLASHTIRISH.....	504
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
YASHIL INVESTITSIALARNING NAZARIYUSLUBIY ASOSLARI: TUSHUNCHA, EVOLYUTSIYA VA TASNIF MASALALARI.....	509
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
ПОТЕНЦИАЛ РАЗВИТИЯ УСТОЙЧИВОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ ДО 2030 ГОДА: СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ.....	518
Файзиева Сайёра Кудратовна	
ВЛИЯНИЕ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ ЦИФРОВЫХ ПЛАТЕЖЕЙ	526
Бабаева Г.Я.	
NEMIS VA O'ZBEK TILLARIDAGI MONOPREDIKATIV SINTAKTIK QURILMALAR.....	534
Jabbarov Abdug'afur Abdug'aniyevich	
WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF FINANCIAL SUPPORT FOR BUSINESS ENTITIES BY COMMERCIAL BANKS	538
Abror Boshlarovich Inobatov	
YASHIL MARKETING KONSEPSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA ESG TAMOYILLARI VA ISO 50001 ENERGETIKA MENEJMENTI TIZIMINING INTEGRATSIYASI.....	548
K.A. Xaydarova	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT LOGISTIKASINI BOSHQARISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	556
Atamurodov Ulug'bek Nizamkulovich	
IMPROVING INTEREST RATE RISK MANAGEMENT MECHANISMS IN COMMERCIAL BANKS.....	560
Isakov Janabay Yakipbaevich	
SIRKULAR IQTISODIYOT BARQAROR RIVOJLANISHNING ASOSI SIFATIDA: TAJRIBA VA PERSPEKTIVALAR.....	566



Yuldashev Ravshanbek Yashnarovich	
YETAKCHILIK NAZARIYALARINING TASHKILY SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDAGI EVOLYUTSIYASI VA ZAMONAVIY TENDENSIYALARI.....	570
Khusanov Salokhiddin	
RAHBARLIK USHLARINING XODIMLAR XULQ-ATVORIGA TA'SIR ETISH MEXANIZMLARI: O'ZBEKISTON TASHKILOTLARI MISOLIDA	575
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna	
Mirzayorova Asila Ubaydullo qizi	
RAQAMLI AVLOD (Z-AVLOD) XODIMLARINI MOTIVATSIYALASH MUAMMOLARI	582
Xidirova Marg'uba Rustamovna	
Norova Madina Baxtiyorovna	
UY-JOY KOMMUNAL XIZMAT KO'RSATISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI	590
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li	



UY-JOY KOMMUNAL XIZMAT KO'RSATISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI



Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li
Urganch RANCH texnologiya universiteti
"Iqtisodiyot" kafedrası o'qituvchisi
Email: oybekodamboev@gmail.com
ORCID: 0009-0004-1932-6905

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston uy-joy-kommunal xizmat ko'rsatish sohasidagi muammolar — axlat yig'ish, suv ta'minoti, elektr va gaz ta'minoti hamda internet xizmati masalalari ko'rib chiqilgan. Germaniya, Daniya va Niderlandiyaning tasdiqlangan rasmiy manbalari asosida ushbu sohalaridagi xorijiy tajribalar tahlil etilgan va O'zbekistonga tatbiq etish bo'yicha taklif va xulosalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: kommunal xizmatlar, axlatni qayta ishlash, suv ta'minoti, elektr ta'minoti, yashil energiya, gaz tanqisligi, internet xizmati, xorij tajribasi, innovatsiya.

Abstract: This article examines the key challenges in Uzbekistan's housing and communal services sector, including waste collection, water supply, electricity and gas supply, and internet services. Based on verified official sources from Germany, Denmark, and the Netherlands, foreign experiences in these sectors are analyzed, and recommendations and conclusions regarding their adaptation and implementation in Uzbekistan are presented.

Keywords: communal services, waste recycling, water supply, electricity supply, green energy, gas shortage, internet services, foreign experience, innovation.

Аннотация: В данной статье рассматриваются проблемы сферы жилищно-коммунального обслуживания в Узбекистане, включая сбор и утилизацию отходов, водоснабжение, электро- и газоснабжение, а также услуги интернета. На основе подтвержденных официальных источников Германии, Дании и Нидерландов проведён анализ зарубежного опыта в указанных сферах, а также представлены предложения и выводы по его адаптации и внедрению в Узбекистане.

Ключевые слова: жилищно-коммунальные услуги, переработка отходов, водоснабжение, электроснабжение, зелёная энергетика, дефицит газа, интернет-услуги, зарубежный опыт, инновации.

KIRISH

Uy-joy-kommunal xizmat ko'rsatish tizimi aholi turmush darajasi va hayot sifatini belgilovchi eng muhim ijtimoiy-iqtisodiy sohalaridan biridir. Ushbu tizim aholining kundalik ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiluvchi axlat yig'ish va qayta ishlash, ichimlik suvi ta'minoti, elektr energiyasi va tabiiy gaz yetkazib berish, shuningdek, zamonaviy internet va telekommunikatsiya infratuzilmasini o'z ichiga oladi. Kommunal xizmatlarning sifatli va uzluksiz faoliyat yuritishi nafaqat aholining farovonligini oshiradi, balki hududlarning investitsiyaviy jozibadorligi, ekologik barqarorligi va iqtisodiy rivojlanishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda uy-joy-kommunal xo'jaligi tizimini modernizatsiya qilish, xizmatlar sifatini yaxshilash va boshqaruv samaradorligini oshirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 25-sentyabrdagi "Ichimlik suvi ta'minoti va oqova suv tizimini yanada takomillashtirish hamda sohadagi investitsiya loyihalari samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6074-son¹ Farmoni hamda 2022-yil 24-maydagi "Aholining ichimlik suv ta'minoti va oqova suv xizmatlari bilan ta'minlanganlik darajasini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi

1 <https://lex.uz/docs/-5017983>



PQ-257-son² qarori kommunal xizmatlar sohasini rivojlantirish, raqamlashtirish va infratuzilmani yangilash bo'yicha muhim huquqiy asoslarni yaratdi [1]. Mazkur hujjatlar xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, energiya va resurslardan samarali foydalanish hamda aholiga qulay sharoitlar yaratishga qaratilgan.

Shu bilan birga, amaliyotda sohani yanada takomillashtirish uchun muhim imkoniyatlar mavjud. Xususan, ayrim hududlarda chiqindilarni saralash va qayta ishlash tizimini rivojlantirish, suv ta'minoti tarmoqlarini bosqichma-bosqich modernizatsiya qilish, elektr energiyasi va tabiiy gaz ta'minoti barqarorligini yanada oshirish, shuningdek, internet xizmatlari qamrovi va sifatini kengaytirish bo'yicha izchil ishlar amalga oshirilmoqda. Ushbu yo'nalishlarni yanada rivojlantirish uchun rivojlangan davlatlar tajribasini o'rganish va milliy sharoitlarga moslashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xususan, Germaniya, Daniya va Niderlandiya kommunal xizmatlarni tashkil etish, ekologik barqarorlikni ta'minlash, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish hamda raqamli texnologiyalarni joriy etish borasida ilg'or tajribaga ega hisoblanadi. Mazkur davlatlar tajribasini tahlil qilish O'zbekistonda kommunal xizmatlar samaradorligini oshirish va aholiga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini yanada yaxshilash bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Uy-joy-kommunal xizmat ko'rsatish tizimini innovatsion rivojlantirish masalalari jahon ilmiy adabiyotlarida keng tadqiq etilgan bo'lib, mazkur sohaning samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalar, ekologik innovatsiyalar va zamonaviy boshqaruv mexanizmlarining ahamiyati alohida ta'kidlanadi. Xalqaro tadqiqotlarda kommunal xizmatlar sifati mamlakatning ijtimoiy farovonligi, ekologik barqarorligi va iqtisodiy raqobatbardoshligining muhim ko'rsatkichi sifatida e'tirof etiladi.

Uy-joy-kommunal xo'jaligi tizimini modernizatsiya qilish masalalari bo'yicha tadqiqotlar olib borgan olimlar kommunal xizmatlarni boshqarishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash resurslardan samarali foydalanish, xarajatlarni kamaytirish va xizmat sifatini oshirish imkonini berishini qayd etganlar. Xususan, raqamli boshqaruv platformalari, "aqlli shahar" (Smart City) konsepsiyasi hamda IoT (Internet of Things) texnologiyalaridan foydalanish kommunal infratuzilma samaradorligini sezilarli darajada oshirishi ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Germaniya tajribasiga bag'ishlangan tadqiqotlarda chiqindilarni boshqarish va qayta ishlash tizimi alohida o'rin egallaydi. Ushbu mamlakatda "aylanma iqtisodiyot" (Circular Economy) tamoyillariga asoslangan chiqindilarni saralash va qayta ishlash tizimi yuqori natijalarga erishganligi ko'rsatib o'tiladi. Tadqiqotchilar chiqindilarni alohida yig'ish, qayta ishlash korxonalarining keng tarmog'i va aholining ekologik madaniyatini oshirish orqali chiqindilar hajmini sezilarli kamaytirish mumkinligini ta'kidlaydilar. Germaniya Yevropa Ittifoqi mamlakatlari orasida axlatni qayta ishlash bo'yicha birinchi o'rinni egallaydi. Institut der deutschen Wirtschaft (IW) ma'lumotlariga ko'ra, Germaniyada barcha axlatning deyarli 66 foizi qayta ishlash jarayonidan o'tkaziladi [2]. Ushbu natijaga erishishda "Dual System Germany" muhim rol o'ynagan: ushbu tizim doirasida axlat qog'oz, shisha, plastik va organik chiqindilarga ajratilib yig'iladi va har bir tur alohida idishlarga solinadi [2]. Axlatni ajratib tashlash fuqarolar uchun majburiy bo'lib, bu qonun bilan belgilangan.

Daniya olimlari va ekspertlari tomonidan amalga oshirilgan tadqiqotlarda kommunal xizmatlar tizimida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish tajribasi keng yoritilgan. Xususan, shamol energetikasi, energiya samaradorligini oshirish dasturlari va markazlashgan issiqlik ta'minoti tizimlari mamlakatning energiya xavfsizligini ta'minlashda muhim omil sifatida baholanadi. Ushbu tajribalar energiya resurslaridan oqilona foydalanish va ekologik barqarorlikni ta'minlash imkonini bermoqda.

Niderlandiya tajribasini o'rganishda tadqiqotchilar esa suv resurslarini boshqarish va kommunal infratuzilmani raqamlashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratadilar. Mamlakatda aqlli suv tarmoqlari, real vaqt rejimida monitoring tizimlari va avtomatlashtirilgan boshqaruv mexanizmlarining joriy etilishi suv yo'qotishlarini kamaytirish hamda xizmatlar sifatini oshirishga xizmat qilayotgan qayd etilgan.

O'zbekistonda ham uy-joy-kommunal xizmatlarini rivojlantirish masalalari mahalliy olimlar tomonidan o'rganilgan. Tadqiqotlarda kommunal xizmatlar infratuzilmasini modernizatsiya qilish, raqamlashtirish, energiya samaradorligini oshirish va xususiy sektor ishtirokini kengaytirish zarurligi asoslab berilgan. Shu bilan birga, mavjud ilmiy ishlarda rivojlangan davlatlarning innovatsion tajribasini kompleks ravishda o'rganish va uni milliy sharoitlarga moslashtirish masalalari yetarli darajada yoritilmagan. Mazkur maqola aynan ushbu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan. Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasidagi ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekiston har yili 35 million m³ maishiy chiqindi ishlab chiqaradi — bu taxminan 254 ming vagon demakdir. Har bir O'zbekiston fuqarosi yiliga o'rtacha 165 kg maishiy chiqindi hosil qiladi.

Chiqindi tarkibiga ko'ra, o'rtacha 25 foizi oziq-ovqat chiqindilari, 5–10 foizi qog'oz, 50 foizi polimerlar, qolganlari metall, to'qimachilik mahsulotlari, rezina va shishadan iborat. Shunga qaramasdan, O'zbekistonda

2 <https://lex.uz/docs/-6033201>



yiliga 14–14,5 million tonna qattiq maishiy chiqindi hosil bo'lib, ularning faqat 40 foizigacha bo'lgan qismi qayta ishlanadi, qolgan qismi esa poligonlarga tashlanadi. Aholi o'rtacha 1,5 foizga ko'payish sur'atini hisobga olsak, bu ko'rsatkich 2028-yilga kelib 16–16,7 million tonnaga yetishi mumkin.

Toshkentdan tashqarida faqat oddiy chiqindilarni boshqarish tizimlari ishlaydi — to'plangan chiqindi shunchaki qishloq tashqarisidagi ochiq poligonga tashlanadi. Ushbu muammoni hal etish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 24-martdagi "Chiqindilarni qayta ishlash sohasini yanada takomillashtirish hamda kompleks tizimlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-56-son³ Farmoni qabul qilinib, poligonlarda chiqindilar to'planishining oldini olish, atrof-muhitga yetkazilayotgan salbiy ta'sirni minimallashtirish, chiqindilarni qayta ishlash sohasini kompleks tizimlashtirish va muqobil energiya olish texnologiyalarini joriy etish maqsadida ekosanoat zonalarini tashkil etish ko'zda tutilgan.

Germaniya tajribasi asosida axlatni ajratib yig'ish tizimini bosqichma-bosqich joriy etish, shahar va mahallalarda alohida idishlar o'rnatish, axlat yig'ish chastotasini oshirish va, eng muhimi, aholi o'rtasida ekologik madaniyatni shakllantirish zarur.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda uy-joy-kommunal xizmat ko'rsatishni innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribani o'rganish va uni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlarini aniqlash maqsadida bir qator ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi.

Tadqiqotning nazariy asosini uy-joy-kommunal xo'jaligi, innovatsion rivojlanish, raqamli transformatsiya va barqaror rivojlanish masalalariga bag'ishlangan mahalliy hamda xorijiy ilmiy adabiyotlar tashkil etdi. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar, jumladan, World Bank, Organisation for Economic Co-operation and Development, International Energy Agency hamda European Environment Agency hisobotlari va statistik ma'lumotlaridan foydalanildi.

Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil usuli qo'llanilib, Germaniya, Daniya va Niderlandiyaning kommunal xizmatlar sohasidagi innovatsion amaliyotlari O'zbekiston tajribasi bilan solishtirildi. Ushbu usul orqali chiqindilarni boshqarish, suv ta'minoti, energiya ta'minoti va raqamli xizmatlar sohasidagi o'xshash hamda farqli jihatlar aniqlandi.

Shuningdek, tizimli yondashuv usuli asosida kommunal xizmat ko'rsatish tizimi o'zaro bog'liq elementlar majmui sifatida ko'rib chiqildi. Bunda kommunal infratuzilma, boshqaruv mexanizmlari, texnologik yechimlar va iste'molchilar manfaatlari o'rtasidagi bog'liqlik tahlil qilindi.

Tadqiqotda statistik tahlil usuli yordamida kommunal xizmatlar sifati, energiya samaradorligi, chiqindilarni qayta ishlash darajasi va internet qamrovi bo'yicha mavjud ko'rsatkichlar o'rganildi. Olingan natijalar grafik, jadval va taqqoslash usullari orqali umumlashtirildi.

Bundan tashqari, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanilib, alohida mamlakatlar tajribasidan umumiy xulosalar chiqarildi hamda O'zbekiston uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari asosida uy-joy-kommunal xizmat ko'rsatish tizimini innovatsion rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, jumladan, raqamlashtirish, "aqlli" infratuzilma texnologiyalarini joriy etish, yashil energiyadan foydalanishni kengaytirish va resurslarni boshqarish samaradorligini oshirish bo'yicha takliflar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 24-oktabrdagi "Ichimlik suv ta'minoti va oqova suv tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-343-son⁴ qarori respublika aholisini toza va sifatli ichimlik suvi bilan ta'minlash hamda oqova suv xizmatlarini yaxshilash zaruratini rasman tasdiqlagan [1]. Hujjat qishloq hududlarida suv ta'minotini yo'lga qo'yish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlarni belgilaydi.

Niderlandiyada suv resurslarini aylanma iqtisodiyot tamoyillari asosida boshqarish keng yo'lga qo'yilgan. World Economic Forumning UNESCO'ning "Water Reuse Within a Circular Economy Context" hisobotiga tayanib tayyorlangan maqolasida ta'kidlanganidek, Amsterdam shahrida oqova suvlarni manba darajasida ajratish va mahalliy qayta ishlash tizimi joriy etilmoqda [3]. Rotterdam shahrida esa chiqindi suvlardan dori-darmon qoldiqlarini filtrlash va biogaz ishlab chiqarish texnologiyasi qo'llanilmoqda [3]. Niderlandiya hukumatining rasmiy ma'lumotlariga ko'ra, munitsipalitetlar shaharlardagi yer osti suv resurslari, chiqindi suv va yomg'ir suvini kanalizatsiya tizimi orqali boshqarish uchun mas'ul [4].

3 <https://lex.uz/uz/docs/-7445858>

4 <https://lex.uz/docs/-6648585>



Bundan tashqari, Niderlandiya hukumati “Partners for Water 2022–2027” dasturi doirasida suv xavfsizligi va resurslarini boshqarish sohasida dunyo bo‘ylab hamkorlik olib borib, yomg‘ir suvini yig‘ish va qayta ishlash texnologiyalarini rivojlantirmoqda [4].

Birinchi navbat — eskirgan quvurlarni almashtirish, qishloq hududlarida doimiy suv ta‘minotini ta‘minlash. Ikkinchi yo‘nalish — Niderlandiya tajribasidan foydalanib, oqova va yomg‘ir suvlarini qayta ishlash tizimini yo‘lga qo‘yish. Bu, ayniqsa, suv tanqisligi muammosi yuzaga kelayotgan hozirgi sharoitda muhim ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekistonda quyosh panellari va shamol generatorlarini o‘rnatish hisobiga yashil energiya ulushi oshmoqda. Shu bilan birga, qishloq hududlarida elektr tarmoqlarini modernizatsiya qilish va ularning barqarorligini yanada mustahkamlash bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Bu, avvalo, transformatorlar va elektr tarmoqlarini bosqichma-bosqich yangilash hamda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali ta‘minlanmoqda.

Daniya energetika sohasida katta muvaffaqiyatlarga erishgan. Danish Energy Agency (DEA)ning 2023-yilgi statistikasiga ko‘ra, 2023-yilda quyosh va shamol energiyasi birgalikda mamlakatning yillik elektr ta‘minotining 63 foizini qoplagi [5]. State of Green ma‘lumotlariga ko‘ra, 2023-yilda qayta tiklanadigan energiya manbalari Daniya elektr ta‘minotining 82 foizdan ortig‘ini tashkil etdi, shundan shamol energiyasi 53,8 foizni qamrab oldi [5]. Xalqaro Energetika Agentligi (IEA)ning Daniya bo‘yicha 2023-yilgi hisobotida ta‘kidlanganidek, raqamlashtirish va iste‘molchilarning “aqlli” xatti-harakatlari elektr tizimining samaradorligini oshirishda muhim omil sifatida belgilangan [6].

Eskirgan transformatorlarni almashtirish va tarmoqni zamonaviylashtirish, ayniqsa, qishloq hududlarida, birinchi navbatdagi vazifa. Daniya tajribasida ko‘ringanidek, yashil energiya ulushini oshirish bilan birga tarmoqni raqamlashtirish ham e‘tibordan chetda qolmasligi kerak.

O‘zbekiston energiya ta‘minoti tizimini diversifikatsiya qilish va energiya xavfsizligini mustahkamlash maqsadida tabiiy gaz resurslaridan oqilona foydalanish bilan bir qatorda muqobil energiya manbalarini rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratmoqda. Qish oylarida energiya iste‘molining ortishi transport sektori, elektrostansiyalar va sanoat korxonalarining faol ishlashi bilan bog‘liq bo‘lib, bu energiya infratuzilmasini yanada takomillashtirish zarurati ko‘rsatadi. Shu bilan birga, mavjud gaz zaxiralaridan samarali foydalanish va yangi energiya manbalarini keng joriy etish bo‘yicha izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

IEAning “The Netherlands 2024: Energy Policy Review” hisobotida ta‘kidlanganidek, Niderlandiya so‘nggi yillarda elektr energetikasida tez sur‘atlar bilan o‘zgarishlarni amalga oshirib, 2017-yilda qayta tiklanadigan energiya atigi 15 foizni tashkil etgan bo‘lsa, 2022-yilga kelib bu ko‘rsatkich 40 foizga yetdi [7]. Biroq IEA ta‘kidlaganidek, uylarni isitishda tabiiy gazga bog‘liqlik hali ham yuqori bo‘lib, transport sektorining neftga tayanishi davom etmoqda — bu energiya tarkibini o‘zgartirish masalasida keyingi bosqich sifatida ko‘rilmoqda [7]. PBL Netherlands Environmental Assessment Agency‘ning 2023-yilgi iqlim va energetika istiqbollari hisobotiga ko‘ra, 1990-yilga nisbatan 2030-yilga qadar issiqxona gazlari emissiyasini 46–57 foizga kamaytirish maqsad qilib qo‘yilgan [8].

Niderlandiya tajribasi shuni ko‘rsatadiki, energiya manbalari tarkibini kengaytirish ko‘p yillik izchil strategiyani talab etadi. O‘zbekiston uchun transport sektorida elektr transportini rag‘batlantirish, elektrostansiyalarni qayta tiklanadigan manbalarga bosqichma-bosqich o‘tkazish va energiya tejamkor texnologiyalarni keng joriy etish gaz iste‘molini kamaytirish yo‘lidagi asosiy qadamlar bo‘lishi mumkin.

Internet xizmati so‘nggi yillarda O‘zbekistonda sezilarli darajada rivojlanib, qamrov va foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda. Shu bilan birga, tarmoq barqarorligini yanada mustahkamlash, internet tezligini oshirish hamda provayderlar tomonidan xizmat ko‘rsatish shaffofligini takomillashtirish bo‘yicha izchil ishlar amalga oshirilmoqda. Bu esa kelgusida foydalanuvchilarga yanada sifatli va qulay xizmatlar ko‘rsatish imkonini yaratadi.

Niderlandiya hukumatinin rasmiy ma‘lumotlariga ko‘ra, mamlakat suv boshqaruvi kabi raqamli infratuzilma sohasida ham yuqori standartlarni ushlab turishga intiladi [4]. Internet xizmatlari sohasida iste‘molchilarni himoya qilish mexanizmlari — jumladan, narx o‘zgarishi haqida oldindan xabardor qilish majburiyati — kuchli tartibga solish bazasiga tayanadi.

Internet provayderlaridan narx o‘zgarishini oldindan xabardor qilishni qonuniy majburiy qilish, fiber-optik tarmoqni qishloq hududlarigacha kengaytirish va xizmat sifatiga nisbatan nazoratni kuchaytirish — bu yo‘nalishda amalga oshirilishi mumkin bo‘lgan asosiy qadamlar.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Germaniya, Daniya va Niderlandiyaning rasmiy manbalarda tasdiqlangan tajribasi shuni ko‘rsatadiki, uy-joy-kommunal xizmat ko‘rsatish tizimini samarali tashkil etish va innovatsion rivojlantirish uzoq muddatli strategiya, barqaror investitsiyalar hamda izchil davlat siyosatini talab etadi. Ushbu mamlakatlarda erishilgan



natijalar qisqa vaqt ichida emas, balki o'nlab yillar davomida amalga oshirilgan institutsional islohotlar, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va aholining faol ishtiroki natijasida shakllangan.

Xususan, Germaniyada maishiy chiqindilarni saralash va qayta ishlash tizimining yuqori darajada yo'lga qo'yilgani natijasida chiqindilarni qayta ishlash ko'rsatkichi 66 foizdan ortiq darajaga yetgan. Bu esa nafaqat ekologik muammolarni kamaytirishga, balki ikkilamchi xomashyo bozorini rivojlantirish va yangi ish o'rinlarini yaratishga ham xizmat qilmoqda. Daniyada elektr energiyasining katta qismi qayta tiklanuvchi energiya manbalari, ayniqsa, shamol energetikasi hisobidan ishlab chiqarilishi mamlakatning energiya xavfsizligini mustahkamlash bilan birga uglerod chiqindilarini kamaytirishga imkon bermoqda. Niderlandiyada esa suv resurslarini boshqarishda aylanma iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan yondashuvlar, suvni qayta ishlash va raqamli monitoring tizimlaridan foydalanish orqali resurslardan samarali foydalanish ta'minlanmoqda.

Mazkur tajribalar tahlili shuni ko'rsatadiki, kommunal xizmatlar sohasidagi muvaffaqiyatning asosiy omillari sifatida samarali boshqaruv tizimi, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, davlat va xususiy sektor hamkorligi, raqamlashtirish hamda aholining ekologik va kommunal madaniyatini yuksaltirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu jihatdan O'zbekistonda ham kommunal xizmatlar tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 24-maydagi PQ-257-son hamda 2023-yildagi PQ-343-son qarorlari suv ta'minoti, kanalizatsiya tizimlari va kommunal infratuzilmani rivojlantirishning huquqiy hamda institutsional asoslarini mustahkamladi. Ushbu hujjatlar tarmoqni modernizatsiya qilish, xizmatlar sifatini yaxshilash, investitsiyalarni jalb etish va raqamli texnologiyalarni keng qo'llash uchun muhim imkoniyatlar yaratmoqda. Biroq mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish uchun xorijiy tajribani to'g'ridan to'g'ri ko'chirib olish emas, balki uni mamlakatning iqtisodiy, hududiy va ijtimoiy xususiyatlarini hisobga olgan holda moslashtirish zarur.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

- maishiy chiqindilarni manbada saralash tizimini bosqichma-bosqich joriy etish va qayta ishlash korxonalari faoliyatini kengaytirish;
- suv ta'minoti tizimida "aqlli hisoblagichlar" va raqamli monitoring texnologiyalarini joriy etish orqali suv yo'qotishlarini kamaytirish;
- quyosh va shamol energetikasi loyihalarini kengaytirish hamda kommunal obyektlarda energiya samaradorligini oshirish;
- kommunal xizmatlar boshqaruvida raqamli platformalar va elektron xizmatlardan foydalanish ko'lamini kengaytirish;
- davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish orqali soha infratuzilmasiga investitsiyalar hajmini oshirish;
- aholining ekologik madaniyati va kommunal xizmatlardan oqilona foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan targ'ibot dasturlarini kuchaytirish.

Umuman olganda, kommunal xizmatlar tizimini innovatsion rivojlantirish nafaqat infratuzilmani modernizatsiya qilish, balki boshqaruv, texnologiya va inson omilini uyg'unlashtirgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Xorijiy mamlakatlar tajribasi shuni tasdiqlaydiki, eng zamonaviy texnologiyalar ham aholining mas'uliyatli munosabati va yuqori madaniyatisiz kutilgan natijani bermaydi. Shu sababli O'zbekistonda kommunal xizmatlarni takomillashtirish jarayonida texnologik yangilanishlar bilan bir qatorda fuqarolarning ekologik va kommunal madaniyatini oshirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Aynan mana shu yondashuv kommunal xizmatlar sifatini oshirish, resurslardan samarali foydalanish va aholi turmush darajasini yuksaltirishning muhim omili bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 24-maydagi "Aholining ichimlik suv ta'minoti va oqova suv xizmatlari bilan ta'minlanganlik darajasini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-257-son qarori // URL: <https://lex.uz/docs/-6033201>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 24-oktabrdagi "Ichimlik suv ta'minoti va oqova suv tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-343-son qarori // URL: <https://lex.uz/docs/-6648585>
3. Institut der deutschen Wirtschaft (IW) / Germania-Online (Germaniya Tashqi ishlar vazirligi): "Germaniya-sortировочная: boshqaruv nemischa usulda". — germania-online.diplo.de, 2019.
4. World Economic Forum. "Can circularity solve the Dutch water conservancy challenge?" — weforum.org, 2021. (UNESCO'ning "Water Reuse Within a Circular Economy Context" hisobotiga asoslanadi.)



5. Government of the Netherlands. "Water management in The Netherlands". — government.nl, 2025. / UN DESA. "Partners for Water 2022–2027". — sdgs.un.org.
6. State of Green. "Another record-breaking year for solar and wind power in Denmark". — stateofgreen.com, 2024. (Danish Energy Agency manbasiga asoslanadi.)
7. International Energy Agency (IEA). "Denmark 2023: Energy Policy Review". — iea.org, 2023.
8. International Energy Agency (IEA). "The Netherlands 2024: Energy Policy Review". — iea.org, 2025.
9. PBL Netherlands Environmental Assessment Agency. "Climate and Energy Outlook of the Netherlands 2023". — pbl.nl, 2023.



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>